

A sárga munkásmozgalom.

Írta: Köhalmi Béla.

Talán arról a sárga nyomtatvány lapról nevezték el őket sárgáknak, amelylyel, mikor egy franciaországi bérharcban ostromban álltak munkástevéikkel, az ablakot ragasztották be. A korai kapitalizmusban támadt gazdasági patriarkalizmus folytatásának tekinti magát ez a munkásmozgalom, mert azon az elvi alapon áll, hogy a tőke és munka nem érdekharcban, hanem érdeklarmonióban állanak. A takarékoságot hirdetik, mint egyetlen eszközt, amelylyel nemcsak kivételesen, de minden körülmények között célt érhetnek s bevonulhatnak a tőkés osztyáiba. Azonban a legtöbb szociálpolitikus, még a konzervatívek is, tiltakoznak, az ellen, hogy a Le Play, a Gustav Werner és Teodosius által képviselt patriarkalizmust ezzel a rokonsággal kompromittálják. Ezekből a sárgákat egy világnézet választja el s mindenekelőtt az az egyszerű tény, hogy a gazdasági patriarkalizmus a munkáltatók és munkásoknak nem csak erkölcsi, de személyi viszonya is volt egyben.

Enyhe szóval és tárgyilagossággal úgy jellemezte valaki ezt a mozgalmat, hogy szervezete a szervezetleneknek.

Ha a keletkezésük vizsgálatánál eltekinteni akarunk attól a körülménytől, hogy az erősödő szociáldemokrata törekvésű szakszervezeti mozgalom megbontására kézen fekvő gondolat volt munkások ellenszervezeteiről gondoskodni, ha a sárga mozgalom keletkezésének elfogadható indokát keressük, mindössze két tényt vagy jelenséget fogadhatnánk el: az egyik az, hogy a munkáltató szervezetek hatalmasokká váltak s egy szász képviselő kimutatása alapján pl. 1908-ban 5300 munkás állott a fekete listán, a másik az az érvelés, amely a munkásság gazdasági érdekeit veszélyeztető politikát lát abban, hogy a *szakszervezet és párt* egy, vagy ahogy az 1907. évi német vasipari munkásszövetség gyűlésén mondták: a „*szakszervezet a párt.*” Mert minden további ok, amivel ezt a mozgalmat a munkásmozgalom természetes termékének tüntetik fel, alig több agitációs szólamnál, teszem a szociáldemokrata vezetők terrorizmusa, továbbá az az üldöztetés, a melyet nem szociáldemokrata munkásoknak a vörösek részéről kell elszennvedniük és efféle.

Mi részünkről a sárga munkásmozgalom iránti érdeklődést németországi események keltették föl, holott

a németországi már csak utánzata volt a franciának. Franciaországban a nem erősen centralizált munkásmozgalomban könnyebben kifejlődhetett, de itt, mint ahogy később Németországban is, gyárosok, politikusok, katonák voltak az élesztői. Az első sárga szervezetük a Syndicats des corporations ouvrières du Greusot volt. Erre a mintára készült a Krupp-Werke sárga szervezete. Később a sárga szindikátusokat kiszorították a párisi munkásbörzéről, de Szabad munkásbörze elnevezéssel és munkáltatóktól kapott 100.000 frankból hamar megalapították az ellenbörzét. 1902. évi első kongresszusukon 201745 munkást képviseltek a sárga vezetők. Biétry kizárása után még élénkebb lett a francia sárga munkásmozgalom s megalakult a *Fédération nationale des Jaunes*, a nemzeti megújulás és a tőke jövedelmében való részesítés szépen hangzó és csábító jelszavaival. Érdekes tüneteinek ennek a francia sárgamozgalomnak, hogy községi és államszocializmus ellenesek szükségesnek tartják, pl. hogy a munkaidő törvényesen szabályoztassék, azonban egyes helyi szervezetek kikötni kívánják, hogy a munkás azért 8 óra helyett 9 órát is dolgozhasék, egy szervezetük pedig az 1900-ban törvényesen behozott 11 órás munkaidő ellen harcolt. Nem túlbecsülve 120.000-re teszik a francia sárgákat.

A németországi sárgák első szervezete Augsburgban alakult, a nagy kizárás után felfogadott munkásokból. Lebius, a németországi sárga mozgalom lelke, abban a brosúrájában: „Hogyan alapítsunk sárga szervezeteket”, azt mondja, hogy csak olyan műhelyben alakítsanak sárga szervezetet, ahol legalább 100 munkás dolgozik, ahol kevesebb a munkás, vagy ahol több, de a munkáltató nem akarja, csatlakozzanak más műhelybeli sárgákhoz. Leginkább csinálható – úgy mondja – mint segélyegylet vagy takarékpénztár. Erdemes közelebbről megnézni a Werk Augsburg-i sárga szervezet pénzügyeit. 135.391.27 M. a vagyona, de tagsági járulékokból 1907-ben csak 3324, 1908-ban csak 3585 M. folyt be s 1908-ban nyári ünnepélyekre és nyaralási pótlék elmen 50.169 M.-t adtak ki. Ujságjuk, a „Wehr” pedig a horribilis negyedévi 20 pfennigért jár a tagoknak. A Siemens-Schuckert műveknél alakult sárga szervezet alakítását az igazgatóság azzal indokolta, hogy: szükséges volt a dolgozni akaró hatalom nélküli többséget megérdemelt befolyáshoz juttatni. Ennek a szervezetnek 1910-ben 10,000 tagja volt.

Ez a fajtájú sárga szervezet az első típusú németországi sárga szakszervezet. Az alakítás a munkáltatótól indul ki s a gyámkodásban s az elévült patriarkalizmus gyakorlásában odáig mennek, hogy pl. a *Werk Augsburg-i* szervezet irodai munkáit is a cég büroójában látják el.

Másik típusa a német sárga szakszervezeteknek a munkás takarékegyletek, pl. a Loewe & Co és Eckertwerke-nél és sárgáknak kell tekinteni a nacionalista munkásegyleteket is, amelyeket a szociáldemokrácia

ellen alakult Reichs verband erkölcsi és anyagi támogatásban részesít.

Meg kell nézni a Statistisches Jahrbuch des Deutschen Reichs-ben és összehasonlítani, milyen különbség van a munkások áldozatkészségében akkor, ha sárga s akkor, ha vörös, ha Hirsch-Duncker vagy más szakszerveletekről van szó. És meg kell nézni a sárgák programját s az alapon itélni, vajon szolgálhatják-e 50 pl-től legfeljebb 10 M.-ás évi tagsági díjakkal a munkásság szociális helyzetének előbbrevitelét.

Azonban a sárga mozgalom teoretikusa, Lebius, követelőzve hangoztatja, hogy a sárga szakszervezet szemben a vörös, a keresztény szocialista és Hirsch-Dunckerekkel, az igazi *modern* munkásmozgalom, még pedig azért, mert ők állanak a helyes kereskedelmi alapon, mert például a munkáltató szervezetek megerősödése óta a szociáldemokrata szervezetek által kizárások alkalmával kifizetett segélyek 600.000 M.-ról 4 millió M.-ra emelkedtek 1900-1905-ig s ez elég annak igazolására, hogy ott a munkásérdekeket nem kezelik elég óvatossággal és nyugalommal.

Azzal az igyekezettel szemben, a mely a sárga mozgalom számára elméleti alapokat teremt, meg lehet állapítani, hogy a munkáltató és munkásérdekek összhangja csak addig tart, amíg a krízisek elhárításáról, s a jó konjunktúra föltételeiről van szó. Már a produkció emelése kérdésénél előtérbe lépnek ellentétes munkásérdekek. A produkciót nem emelhetjük másként, mint munkafelosztás tökéletesbítése és gépek által. Első esetben az akkordbérek leszállása s az fenyegeti a munkást, hogy elveszti versenyképességét a tanulatlan munkásokkal szemben, a másik esetben ismét mindaddig érzi új gépek okozta munkanélküliség csapását, míg a konkurrencia mindenüvé be nem állítja a többet termelő gépeket. Az is bizonyos, hogy a többtermeléssel beálló túlprodukció ismét a munkanélküliséget tolja előre. És nem kell tovább analizálni, hogy a jövedelemelosztásban már diametrális az ellentét. A mezőgazdaságban fölöslegessé váló munkások versenye úgysem engedi meg, hogy a szakszervezetek által elért eredmények tartósak legyenek s épen ezért szükséges, hogy a gazdasági harcban szervezetség útján nagyjából egyenlő felek álljanak szemben. A túlzásba menő osztályegoizmus ellenszere pedig csak a tanulatlan verseny távoltartása és a sztrájk lehet. A munkaerő kínálásának s elfogadásának sürgős és szorongató voltát enyhíti a szakszervezet s ezzel szemben a sárga szakszervezet csak egy esetben lehetne tisztos ellenfele a sztrájkjogon álló szakszervezeteknek: ha jóléti intézményekkel e joggal való élés szerezte előnyöket pótolni bírná. E helyett azonban az történik, hogy e sárga szervezetek nagyrészt munkáltató segélyekből virulnak s ha e munkáltatók a munkásjóléti intézmények kiépítésére vetik magukat, ezzel egy újabb jobbágyságot, az iparit teremtik meg, ahogy az a Krupp-Werkenél megvan.

A sárga szakszervezetek ellen még az evangélikus és katolikus munkásszakszervezetek is állást foglaltak és Böttger kivételével minden szociálpolitikus azon a véleményen van, hogy a felgyülemlett ellentétekből támadó eruptív sztrájkoknál jobb, ha a sztrájkot erre berendezkedő egyletek gyorsan és úgy bonyolítják le, mint egyenjogú felek. A sárga szakszervezetekben látni a munkások egy új gazdasági organizmusát, elfogult jóindulat. (A mozgalomról 1. Walter Köhler cikkét a Jahrb. für Gesetzgebung, Verwaltung u. Volkswirtschaft 35. évf. 4. füzet.)